

Anarkismen i Spanien

Pierre Ganivet

1932

Denna korta historik över anarkismens uppkomst och utveckling i Spanien fram till åren strax före inbördeskrigets utbrott är hämtad ur Ganivets lilla skrift Revolutionens Spanien, som utkom på Federativs förlag 1932.

CNT:s ursprung och principer

Efter Isabella II:as fall år 1868 skickades italienaren Fanelli av Bakunin till den pyreneiska halvön för att propagera för de anarkistiska idéerna. Sinnena var förvisso något litet förberedda, ty med hjälp av Anselmo Lorenzo, den spanska anarkismens teoretiker, och bröderna Pellicer, lyckades Fanelli snabbt att bland arbetarna i Madrid och Barcelona bilda grupper av propagandister.

Snart grundades under namnet Federación Regional Española de la Association International de los Trabajadores, en sektion av Internationalen. Den bekände sig till anarkismen och räknade år 1872 vid kongressen i Kordova 20.000 medlemmar, fördelade på 236 fackföreningar. Den upplöstes två år senare genom en förordning av general Serrano, som i verkligheten utövade en diktators makt. Inte desto mindre fortsatte den att existera i hemlighet ända till 1881, vilket år den till följd av liberalernas övertagande av regeringsmakten kunde reorganiseras, nu under namnet Federation de los Trabajadores de la Region Española. Åter bekände den öppet sin trohet mot anarkismens sak. Detta skedde genom följande uttalande, som antogs vid kongressen i Barcelona:

”Vår organisation, som är helt och hållet ekonomisk, skiljer sig från och står i opposition till alla politiska partier, såväl borgerliga som proletära, vilka är organiserade i syfte att erövra den politiska makten, medan vi organiserar oss i syfte att begränsa de nu existerande politiska och rättsliga staterna till enbart ekonomiska funktioner genom upprättandet i deras ställe av en fri sammanslutning av fria föreningar av fria producenter.”

Vid kongressen i Valencia 1888 måste man för att undvika en brytning mellan anarkokollektivister och anarkokommunister, företrädda av var sin tidskrift, *El Productor* och *Tierra y Libertad*, ombilda arbetarfederationen som därefter fick namnet Organización Anarquista de la Región Español. Den omfattade numera inte endast yrkesgrupper utan även närstående grupper av personer, som fritt sammanslutit sig på grund av sympati för och åsiktsgemenskap med de anarkistiska arbetarna.

Efter den internationella anarkistiska kongressen i Amsterdam år 1907 företog den anarkistiska rörelsen i Spanien en fullständig inre omorganisation. Det bildades i januari 1908 en ny federation, Solidaridad Obrera vars centralkommitté fick sitt säte i Barcelona och som år 1910 blev Confederación Nacional del Trabajo (CNT).

Upplöst av Canalejas regering, reorganiserad vid kongressen i Ferrol 1915, på nytt officiellt upplöst under Primo de Riveras diktatur, är CNT i dag Spaniens mäktigaste proletära organisation. Ingen annan arbetsorganisation, intet politiskt parti kan tävla med CNT. Vid kongressen i Madrid i december 1931 räknade CNT 840.000 medlemmar.

CNT har en daglig tidning i Barcelona, Solidaridad Obrera, och 18 regelbundet utkommande tidningar för övrigt.

CNT är ansluten till Association Internationale des Travailleurs (IAA), som har sitt säte i Berlin och förenar alla syndikalistiska landsorganisationer och alla anarkosyndikalistiska grupper som bekänna sig till den fria kommunismen. CNT ansluter sig alltså ideologiskt till de principer, som utvecklats av Proudhon, Bakunin och Kropotkin. CNT är antistatligt och antimarxistiskt. Det anser att arbetarnas och böndernas frigörelse kan vinnas endast genom dessa befolkningsgruppers metodiska och samordnade aktion, vilket betyder att den är avgjord motståndare såväl till ”proletariatets diktatur”, sådan denna uppfattas av bolsjeviker och socialdemokrater, som till den kapitalistiska regimen under dess parlamentariska eller fascistiska former.

För att tydligt markera sin strävan att skilja sig från varje parti som till syftemål har den politiska maktens erövring, har CNT knäsat den principen att varje enskild, som tillhör ett politiskt parti och under vissa omständigheter föregivit sig representera detsamma, inte kan vara aktiv medlem av konfederationen. Därav kom det sig att vid den extra kongress som hölls i Madrid den 11-16 juni 1931, tre fackföreningsdelegater vilka överbevisats om att tillhöra det bolsjevikiska partiet (däribland Arlandis och Pijoan), omedelbart blev utvisade från kongressen genom presidiets försorg. Samma kongress uttalade, i det att den förnyade de föregående kongressernas beslut, ”att varje fackföreningsmedlem som innehar en förtroendepost i den korresponderande avdelningen, fackföreningsstyrelsen, konfederationens centralkommitté eller något annat av konfederationens

organ och som uppställer sig som kandidat för att bli provinsråd, provinsdeputerad eller medlem av Cortes, i och med detsamma och utan någon som helst ursäkt skall anses ha frånträtt sin befattning”.

Revolutionär till sitt väsen, vet CNT mycket väl att den ekonomiska kris som skakar Spanien, beror på den kapitalistiska regimen och kommer att försvinna med denna. Då CNT uppställer ett program innehållande dess minimikrav, vill det därför inte i likhet med UGT slå sig fram till en plats i den borgerliga staten, utan det söker samla sina krafter och hålla dem i spänning, beredda till en direkt aktion, kort sagt: CNT intar en avvaktande hållning. De ekonomiska och sociala revolutionerna görs inte – som blanquisterna trodde – efter en plan, en viss dag och på ett i förväg noggrant bestämt klockslag. De te sig som häftiga översvämningar, vilka bryta alla fördämningar, spränga reservoarerna och dränka allt. Revolutionärernas uppgift består inte i att framkalla dessa översvämningar, som är naturföreteelser, oberoende av de enskilda människornas vilja, utan deras uppgift är att utnyttja översvämningarna för sina syften, att kanalisera deras vilda kraft.

CNT har förstått detta, då det beslutat omedelbart bilda fabriksråd och industriförbund.

Enligt CNT:s program skall varje landsomfattande industriförbund ha till uppgift att i sig uppta alla fackföreningar inom den industrigren som förbundet representerar, och det skall vidare samordna fackföreningarnas verksamhet på det tekniska, ekonomiska och fackliga området utan att äga någon rätt att inkräkta på de befogenheter av annat slag som tillerkänts CNT:s skilda organ. Industriförbundens roll är alltså:

1. Att samla alla fackföreningar i landet, tillhörande en viss industri för att sätta dem i stånd att motverka samma industrigrens kapitalistiska sammanslutning.
2. Att samordna fackföreningarnas åtgärder för genomdrivandet av tekniska förbättringar och för övervakandet av säkerheten och hygienen på arbetsplatserna.
3. Att upprätta en allmän statistik över den egna industrins verksamhet inom landet och förändringar häri, framför allt rörande summan av råmaterialkostnaderna, lönekostnaderna och fabriktionspriset, kapitalvinsten med avdrag för statsskatterna, produkternas vanliga avsättningsområden, arbetets nuvarande organisation och de möjliga formerna för denna organisation i ett kommunistiskt samhälle.
4. Att delta i de ekonomiska råd som biträda den syndikalistiska landscentralen och i motsvarande industris internationella förbund.
5. Att förse CNT och den syndikalistiska internationalen med alla de uppgifter varav de möjligen kan ha behov.

Som en sammanfattning i stora drag av den roll som fackföreningsrörelsen, organiserad i industriförbund, kommer att spela före och efter revolutionen, kan vi fastslå följande:

1. Fabriks- eller verkstadskommitté, förvandlad till ett råd, skall omedelbart när revolutionen utbryter bemäktiga sig fabriken, godset, gruvan etc. och driva företaget under sin ledning och förvaltning.
2. Fackföreningens styrelse åligger det att organisera stödaktioner mellan de olika industriföretagen och mellan olika industricentra samt att upprätthålla ständiga förbindelser med fackföreningarna inom samma industri i övriga delar av landet under industriförbundets medverkan. Den skall för övrigt med hjälp av lokalorganisationer underhålla solidariska och ömsesidiga förbindelser med de andra fackföreningarna på platsen.
3. Industriförbundet skall reglera produktionen inom den del av industrin som sorterar under detsamma, såväl ur teknisk och yrkesmässig synpunkt som ur ekonomiskt-industriell synpunkt och alltid med hänsyn till hela industrin. För att få kännedom om och kunna genomföra de åtgärder som produktionen, konsumtionen och handeln med utlandet påfordrar, skall förbundet ständigt stå i omedelbar kontakt med fackföreningarnas landsorganisation och med kommunernas landsorganisation om denna existerar.

Den sista punkten understryker CNT:s tillit till Bakunins och Kropotkins federalistiska och kommunistiska principer. CNT anser att endast den sociala revolutionen, genomförd och segerrikt försvarad av de organiserade arbetarna, kan bereda möjlighet för den pyreneiska halvöns skilda områden att tillgodose alla sina säregna ekonomiska och kulturella behov inom ramen av ett kommunernas förbund.

Industriförbundsprincipen rönt vid kongressen i Madrid det allra varmaste försvar från lantarbetarefackföreningarnas representanter. Deras diskussionsinlägg blev varje gång mycket livligt uppmärksammade och deras förslag antagna. Ännu i dag är det daglönarnas och små- böndernas fackföreningar som är bäst organiserade och bäst lämpade att fylla en ny och fruktbar roll. Den revolutionära entusiasmen hos deras medlemmar är beundransvärd. Det är de som med den största iver tillbakavisa republikanernas och socialisternas förslag till agrarreformer. De vägra att bli jordägare. De kräva att jorden omedelbart skall ställas till lantarbetarförbundets förfogande för att av detta exploateras till hela proletariats förmån. De krav som på deras förslag antogs av CNT är i detta hänseende typiska:

1. Expropriering utan gottgörelse av alla storgods, betesmarker, jaktmarker och under vanhävd liggande jordområden, vilka förklaras för samhällelig egendom; upphävandet av alla gällande arrendekontrakt och deras ersättande med nya, vilka skall fastställas av fackföreningarna i enlighet med förhållandena på varje ort.
2. Konfiskering av boskap, utsäde, jordbruksredskap och maskiner, som befinna sig i de exproprierades ägo.
3. Gratis upplåtelse av nyttjanderätten till dessa jordegendomar och ägodelar till lantarbetarnas fackföreningar, vilka skall exploatera och förvalta dem direkt och kollektivt.
4. Upphävandet av avgifter, grundskatter, in-teckningsskulder och in-teckningsräntor, som påvilar de gårdar, vilka för sina ägare är ett utkomstmedel och brukas av dem själva utan stadigvarande hjälp eller anlitan-de av andra arbetare.
5. Avskaffande av den gäld i pengar eller in natura som småbönderna för närvarande är tvungna att er-lägga till godsägarna eller de mellanhänder som inneha underarrende.

Kongressen inser visserligen vikten och nödvändigheten av att förbättringar av moralisk och materiell karaktär vinnas inom den kapitalistiska regimens ram, men anser att kampen för dessa förbättringar endast kan bli ett slags guerillakrig och en förberedelse till den slutliga striden, i vilken det industriella proletariatet och jordbruksproletariatet under gemensam aktion skall nedslå det kapitalistiska systemet och förstöra dess institutioner, vilka innebära förtryck och utsugning.

På grund härav bör den syndikalistiska jordbrukarörelsen uppställa som väsentliga mål för sin verksamhet:

1. Att revolutionärt förbereda massan av bönder och jordbruksarbetare.
2. Att förbereda dem positivt för ett anarkosyndikalistiskt samhällsexperiment.

Kongressen förklarar att socialiseringen av jorden och av alla varor och verktyg som ingå i den agrara produktionen, liksom jordens uppodling, brukning och förvaltning genom lantbrukssyndikat bestående av sammanlutna producenter, är det förnämsta villkoret för åstadkommandet av en ekonomisk ordning som tillförsäkrar den arbetande kollektiviteten hela produkten av dess arbete.

FAI

Den revolutionära, antipolitiska och kommunistiska andan hos CNT underhålles av medlemmarna i Federación Anarquista Ibérica, en av CNT principiellt oberoende organisation, vars samtliga medlemmar även tillhöra den syndikalistiska centralorganisationen. FAI är inte ett parti. Det äger sina egna tidningar och sina grupper av aktiva medlemmar. Likväl har det varken någon administrativ apparat eller någon central styrelse. Det håller kongresser men dessas beslut är inte ovillkorliga. I verkligheten är det en plantskola för renhjärtade och allvarliga kämpar, som är beredda att offra allt för saken. I Katalonien och Andalusien tillhör flertalet av CNT:s funktionärer även FAI.

Det Anarkistiska Biblioteket

Pierre Ganiwet
Anarkismen i Spanien
1932

Tidningen Brand #2-3 1965

sv.anarchistlibraries.net